

Oberfrank Balázs

Az összehasonlíthatóság ára – statisztikai revízió módosította hazánk fejlettségét

Az egy főre jutó GDP a gazdasági fejlettséget vizsgáló elemzők leggyakrabban használt mérőszáma. A mutatót vásárlóerő-paritáson kell kifejeznünk, hogy a valóságot jól tükröző képet kapjunk az országok fejlettségi szintjéről. Ugyanakkor érdemes körültekintőnek lenni, hiszen a vásárlóerő-paritáson kifejezett mérőszám igen összetett, becsléseket is alkalmazó és rendszeresen felülvizsgált mutató. Az Eurostat Magyarország 2019. évi becsült fejlettségét az EU átlagának 74,2 százalékról 73,1 százalékra módosította. A jelentős, 1,1 százalékpontnyi változást nem a gazdasági teljesítmény utólagos korrekciója, hanem a vásárlóerő-paritás újraszámolása okozta. E cikkben azt vizsgáljuk, hogy miként befolyásolják a módszertani finomságok e fontos mutató végeredményét.

A gazdasági fejlettség legnépszerűbb mérőszáma az egy főre jutó GDP. Előállításánál során a gazdasági teljesítmény és jólét általánosan elfogadott mutatóját, a GDP-t az adott ország népességszámára vetítik. Magyarországon a GDP teljes értéke folyó áron 47 524 milliárd forint volt 2019-ben, amelyet a 9,8 millió fős népességre vetítve 4 millió 864 ezer forint adódik egy főre. Önmagában azonban ez nem jelent sokat, ezért a gazdasági fejlettséget jellemzően egy másik országhoz, országcsoporthoz viszonyítva vizsgálják az elemzők, ehhez pedig szükséges, hogy a különböző fizetőeszközzel rendelkező gazdaságok adatai közös valutában legyenek kifejezve. Az Európai Unióval való összevetéshez kézenfekvő euróra átváltani az összegeket: ez alapján az egy főre jutó GDP 14 950 euro volt hazánkban.

A közös deviza használata mellett korrigálni kell a különböző árszintekre is. A közös fizetőeszközben (euro) való kifejezés még önmagában nem biztosítja a korrekt összehasonlíthatóságot. A fejlett nyugat-európai országokban átlagosan magasabb az árszínvonal, mint itthon (és más közép-kelet-európai országokban), ami magával vonja, hogy ugyanabból az euróban kifejezett összegből több terméket és szolgáltatást lehet megvásárolni hazánkban, mint Nyugat-Európában. Magyarországon tehát 1 euro vásárlóereje valójában nagyobb, mint amit a hivatalos nominális árfolyam indokol. Az Eurostat a célból vezette be a vásárlóerő-paritás számítását, hogy kiküszöbölje ezt a torzítást. A vásárlóerő-paritás lényegében egy olyan mesterséges árfolyam, ami figyelembe veszi az országok közötti eltérő

árszinteket is. A hazai egy főre jutó GDP 2019-ben 22 807 PPS (az Eurostat által használt mértékegység a vásárlóerő-paritás kifejezésére) volt (1. táblázat).

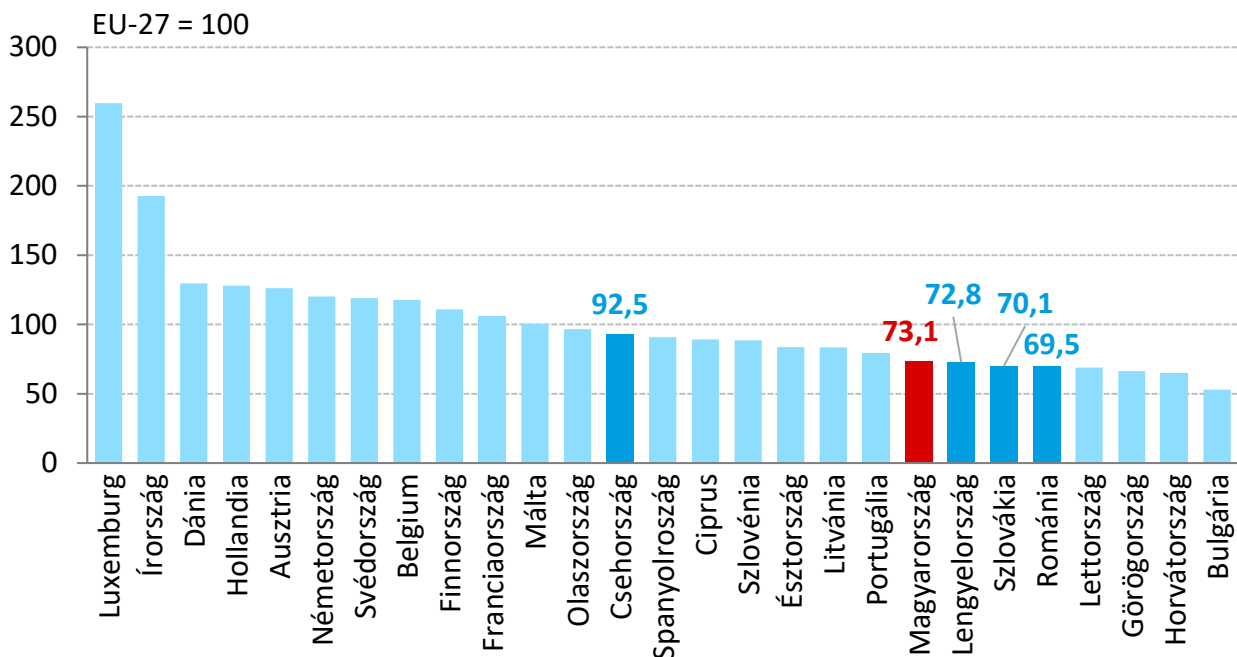
1. táblázat: Magyarország egy főre jutó GDP-szintjének alakulása

	GDP/fő (folyó ár, ezer HUF)	EUR/HUF	GDP/fő (folyó ár, EUR)	Relatív árszint (EU- 27=1)	GDP/fő (folyó ár, PPS)
2010	2 743	275.5	9 960	0.61	16 424
2011	2 858	279.4	10 230	0.60	17 144
2012	2 915	289.2	10 080	0.59	17 143
2013	3 062	296.9	10 310	0.58	17 674
2014	3 319	308.7	10 750	0.59	18 373
2015	3 549	310.0	11 450	0.59	19 250
2016	3 685	311.4	11 830	0.61	19 381
2017	4 008	309.2	12 960	0.64	20 234
2018	4 435	318.9	13 910	0.64	21 582
2019	4 864	325.3	14 950	0.66	22 807

Forrás: Eurostat

Magyarországon a vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó GDP dinamikusan növekedett az elmúlt években. Ennek köszönhetően hazánk 2018-ban visszaelőzte Lengyelországot és Szlovákiát a fejlettségi rangsorban, összességében pedig az EU 20. legfejlettebb tagállama volt 2019-ben (1. ábra).

1. ábra: Az EU-27-hez viszonyított relatív fejlettség 2019-ben

Megjegyzés: Folyóáras, vásárlóerő-paritáson mért adatok alapján.

Forrás: Eurostat

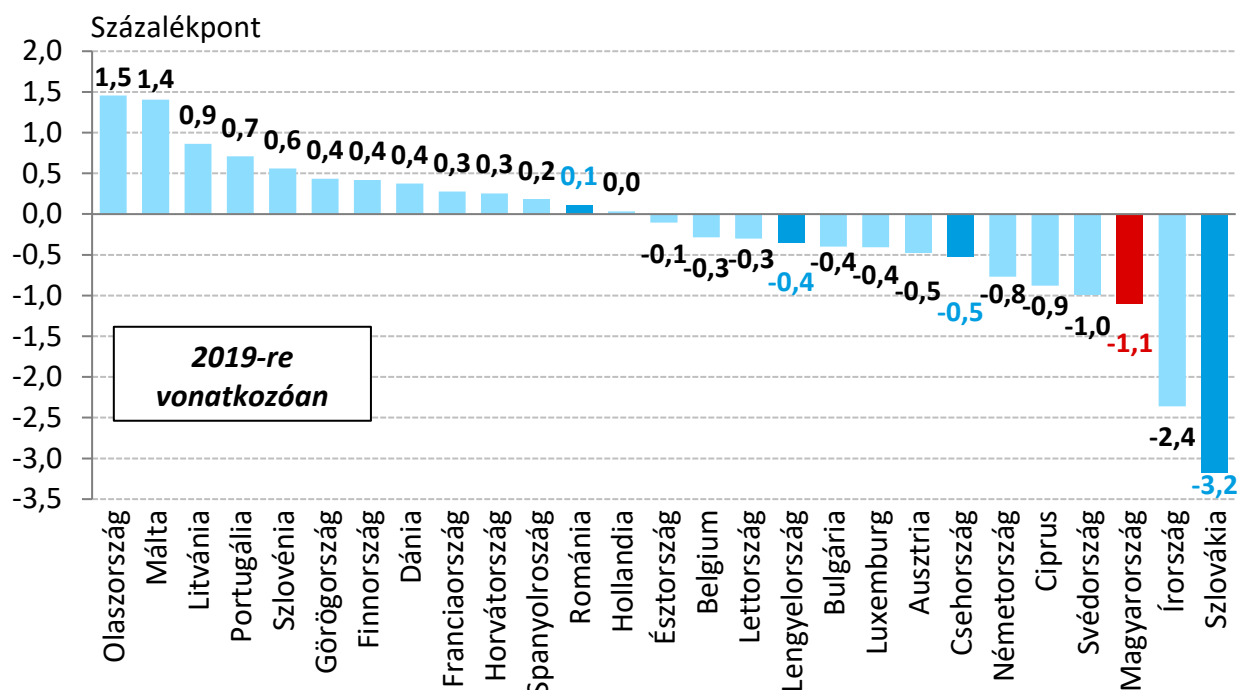
Hasonlóan a legtöbb statisztikai mutatóhoz, az egy főre jutó GDP értékeiben is lehetnek utólagos revíziók. Kézenfekvő módon ez fakadhat a GDP vagy a népességszám visszamenőleges módosításaiból, ugyanakkor a vásárlóerő-paritás számításának változása is okozhat revíziót.

Az Eurostat 2021 folyamán is felülvizsgálta az egy főre jutó GDP adatbázisát. A revízió elsősorban az elmúlt három év adatait érintette, és döntően a vásárlóerő-paritás újrabecslése okozta. Ez azt jelenti, hogy a folyóáras, euróban számított értékek nem módosultak, ugyanakkor az EU tagállamainak vásárlóerő-paritáson számított fejlettsége mégis változott (Málta, Finnország, Svédország és Belgium esetében volt a GDP-t érintő revízió is. Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal 2021 áprilisában vizsgálta felül a 2018-2020 közötti GDP-adatokat, ám a revízió fejlettségi szintre gyakorolt hatása kerekítési hibán belül maradt.) A fentiek következtében hazánk 2019. évi (vásárlóerő-paritáson számolt) egy főre jutó GDP-je 23 110 euróról 22 807 euróra csökkent, amelynek köszönhetően az EU-átlaghoz viszonyított fejlettségünk is 1,1 százalékponttal, 73,1 százalékra esett vissza.

A revízió az európai országokat eltérő mértékben érintette. A vásárlóerő-paritás újrabecslése Olaszország (+1,5 százalékpont) és Málta (+1,4 százalékpont) fejlettségét emelte a legnagyobb mértékben, míg Szlovákia (-3,2 százalékpont) és

Írország (-2,4 százalékpont) esetén mérsékelte a leginkább (2. ábra). A hazai revízió mértéke jelentős volt az EU-27 országok körében, de a relatív pozícióknak összességében nem változott. A régió országaiban a revízió következtében a fejlettség jellemzően lefelé módosult, 2019-ben egyedül Romániában emelkedett enyhén a felülvizsgálat hatására (0,1 százalékponttal). A revízió mértéke Szlovákiában volt a legjelentősebb, ahol az elmúlt három évben számottevően lefelé módosult a fejlettség.

2. ábra: Az EU-27-hez viszonyított relatív fejlettség revíziója 2020 ősze és 2021 júniusa között

Megjegyzés: Folyóáras, vásárlóerő-paritáson mért adatok alapján.

Forrás: Eurostat

A gazdasági fejlettség vizsgálatakor érdemes figyelembe venni a vásárlóerő-paritást övező módszertani sajátosságokat is. A legutóbbi revízió kapcsán is látható, hogy a vásárlóerő-paritás megváltozása önmagában is képes befolyásolni a fejlettségi szinteket, ráadásul a revíziókból eredő hatások országonként eltérőek lehetnek. Az Eurostat vásárlóerő-paritás számolásánál alkalmazott [elméleti módszertana](#) ugyan ismert, azonban a revíziókat befolyásoló tényezők és azok hatásai sajnos nem. Érdemes megjegyezni, hogy a vásárlóerő-paritás mérése módszertanilag összetett feladat, hiszen országonként eltérő az árstatistikák minősége és az árfelmérések gyakorlata.

A vásárlóerő-paritáson mért egy főre jutó GDP időbeli változásának értelmezése módszertani nehézségekbe ütközik. A vásárlóerő-paritás az Eurostat módszertana szerint egy úgynevezett térbeli deflátor (spatial deflator), ebből kifolyólag elsősorban keresztmetszeti elemzésre alkalmas. A számítások alapjául szolgáló termékkosarak tehát nem időben (mint a GDP-deflátor esetén), hanem térben vannak összehangolva. Mindezek hatására egy ország vagy országcsoport vásárlóerő-paritáson kifejezett GDP-jének időbeli változása torzított eredményeket mutat. A relatív fejlettség időbeli változásának elemzésekor – és az adatok értelmezésekor – a vásárlóerő-paritás módszertani sajátosságaiból fakadóan nagyfokú óvatosság indokolt.

„Szerkesztett formában megjelent az Infostart.hu oldalon 2021. június 11-én.”